

**IX Jornada. Patrimoni històric
ferroviari de Catalunya**

Visió general del patrimoni ferroviari a Catalunya

Joan Alberich González

Vilanova i la Geltrú, 27 d'octubre de 2021

Algunes reflexions prèvies sobre el concepte de patrimoni ferroviari

Departament de Cultura

LLEI 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català (DOGC núm. 1807, d'11.10.1993)

El patrimoni cultural és un dels testimonis fonamentals de la trajectòria històrica i d'identitat d'una col·lectivitat nacional. Els béns que l'integren constitueixen una herència insubstituïble, que cal transmetre en les millors condicions a les generacions futures. La protecció, la conservació, l'acreciment, la investigació i la difusió del coneixement del patrimoni cultural és una de les obligacions fonamentals que tenen els poders públics. La Generalitat de Catalunya, d'acord amb l'article 9 de l'Estatut d'autonomia i sens perjudici de les competències que l'article 149.1.28 de la Constitució assigna a l'Estat, té competència exclusiva en aquesta matèria. L'Administració local de Catalunya, d'acord amb la legislació local i amb aquesta Llei, assumeix importants atribucions de protecció del patrimoni cultural local, dins l'esfera de les seves competències.

- **El patrimoni cultural català és integrat per tots els béns mobles o immobles relacionats amb la història i la cultura de Catalunya que per llur valor històric, artístic, arquitectònic, arqueològic, paleontològic, etnològic, documental, bibliogràfic, científic o tècnic mereixen una protecció i una defensa especials, de manera que puguin ésser gaudits pels ciutadans i puguin ésser transmesos en les millors condicions a les generacions futures.**
- **El patrimoni cultural és subjectiu i dinàmic.**
- **La conservació i protecció dels seus elements ve determinada pels valors que la societat els atribueixi a cada moment.**

Algunes reflexions prèvies sobre el concepte de patrimoni ferroviari

APUNTES SOBRE LA CONSTRUCCIÓN DEL PATRIMONIO FERROVIARIO EN ESPAÑA DURANTE EL SIGLO XX: IDENTIDAD Y MUSEOS

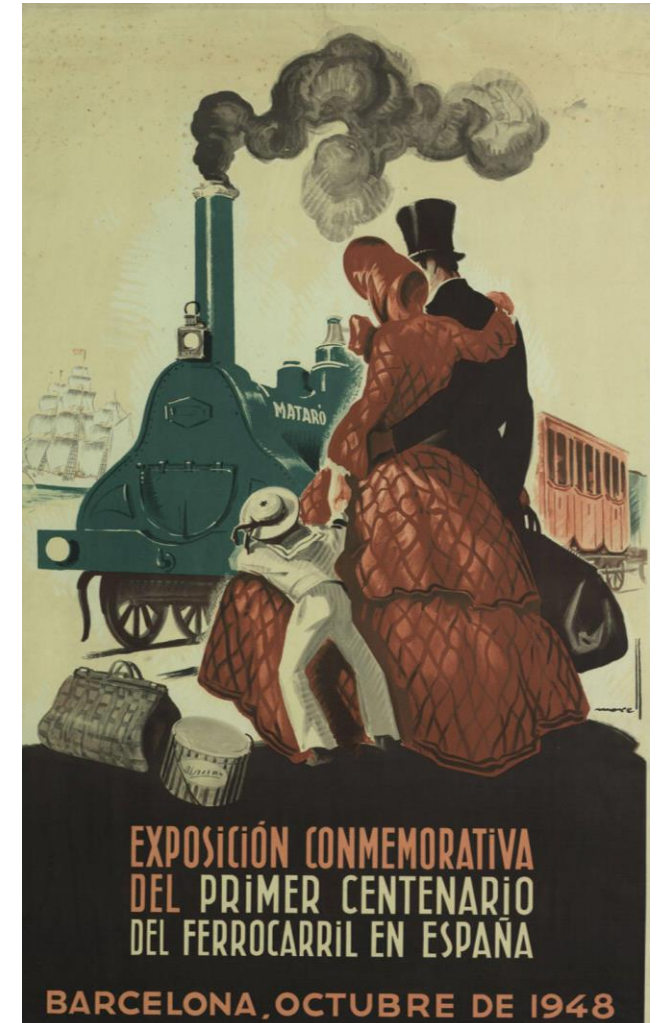
NOTAS SOBRE A CONSTRUÇÃO DO PATRIMÔNIO FERROVIÁRIO EM ESPANHA DURANTE O SÉCULO XX: IDENTIDADE E MUSEUS | NOTES ABOUT THE CONSTRUCTION OF RAILWAY HERITAGE IN SPAIN DURING THE 20th CENTURY: IDENTITY AND MUSEUMS

RAMÓN MÉNDEZ, DOMINGO CUÉLLAR

Oculum ens. | Campinas | 14(2) | 275-292 | Maio-Agosto 2017

DOSSIER PATRIMÓNIO CULTURAL IBERO-AMERICANO

- Concretament, els béns heretats de les explotacions ferroviàries s'inclouen en el subgrup de **patrimoni industrial**.
- Està constituït pels **béns mobles, immobles i sistemes de sociabilitat** relacionats amb la cultura del treball i que han estat generats per les **activitats d'extracció, transformació, transport, distribució i gestió** originades pel sistema econòmic sorgit de la revolució industrial
- L'interès pel seu estudi és relativament recent i multidisciplinar.
- **Patrimoni ferroviari:** conjunt de béns que articulen un complex sistema de transport que interacciona transversalment amb el medi natural, social i cultural i que genera una **forta atracció social**.

Algunes primeres accions per la preservació del patrimoni ferroviari

1877: Exposició de Productes Industrials Catalans

1967: Inauguració del museu del ferrocarril al palau de Fernán Núñez

1944/1946: Creació de les associacions d'amics del ferrocarril de Barcelona i Madrid

1996: Inauguració del Museu del Ferrocarril d'Astúries (Gijón)

2011: Creació del Grup de Patrimoni Històric Ferroviari

1984: Obertura del Museu Nacional de la Tècnica i la Ciència de Catalunya

1929: Exposició Universal de Barcelona i Iberoamericana de Sevilla

1992: primera fase del Museu Basc del Ferrocarril (Azpeitia)

1996: Associació per a la Restauració de Material Ferroviari (Lleida)

1981: Exposició "Trens i Estacions" al Born de Barcelona

2001: Associació per a la Preservació del Patrimoni Ferroviari i Industrial

2010: Fundació TMB

2009: Sòcis i Col·laboradors (SIC) del MFC

1984: Obertura de la seu actual del museu de Madrid-Delicias

1948: Exposició commemorativa del centenari del primer ferrocarril

1972: Congrés MOROP a Vilanova i la Geltrú

1998: "Sesquicentenario" del primer ferrocarril a Espanya

Un ràpid balanç del període 2011 – 2021: Algunes llums...

L'impuls donat pel Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya

Museu del Cement de Castellar de n'Hug

Les restes de la fàbrica de ciment posen de manifest l'espectacularitat d'un dels conjunts fabrils més increïbles de la industrialització catalana. La visita al museu permet descobrir el primer conjunt industrial cimentier de Catalunya i el procés de fabricació del ciment pòrtland.

Museu del Ferrocarril a Móra la Nova

A l'enclavament de l'estació de Móra la Nova, una visita guiada permet conèixer l'evolució del ferrocarril i de la línia dels Directes que enllaça Barcelona i Madrid. A la nova cobrera es pot admirar el material mòbil, una part del qual encara es troba en estat operatiu.

Museu de les Mines de Cercs

Una visita a l'interior d'una mina de carbó original per descobrir un segle i mig d'història d'extracció minera. El museu permet entendre com funcionava l'extracció del carbó i com transcorria la difícil vida dels treballadors a les mines.

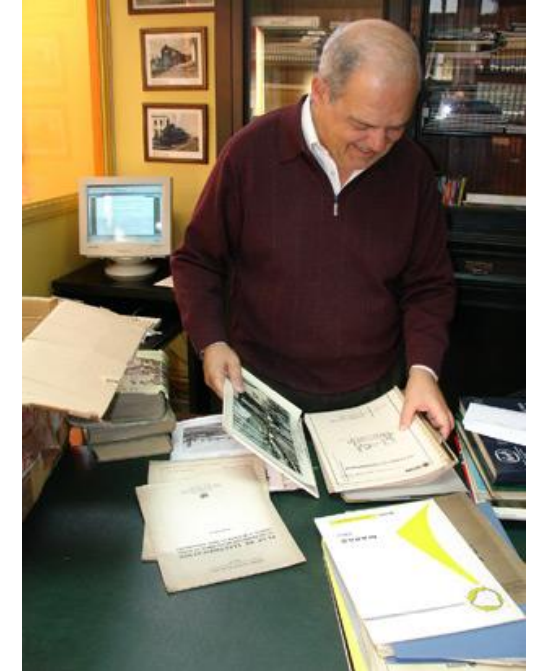

Museu del Ferrocarril de Catalunya a Vilanova i la Geltrú

Un viatge pel món dels trens des dels seus orígens fins avui. El museu, ubicat a les instal·lacions originals del dipòsit de locomotores de Vilanova, ofereix la col·lecció de locomotores de vapor més completa d'Europa i un ventall d'activitats per a tothom.

Un ràpid balanç del període 2011 – 2021: Algunes llums...

El “pas endavant” del Museu del Ferrocarril de Catalunya

Un ràpid balanç del període 2011 – 2021: Algunes llums...

El Museu del Ferrocarril de Móra la Nova

Un ràpid balanç del període 2011 – 2021: Algunes llums...

L'Associació per la Reconstrucció de Material Ferroviari

Un ràpid balanç del període 2011 – 2021: Algunes llums...

Les “tímides” actuacions de TMB

TMB Cultura

Espai

Mercè
Sala

**Barcelona, ciutat
i transport públic urbà**

Del XX de març al xx d'abril de 2017

TMB Fundació
Transports Metropolitans
de Barcelona

Un ràpid balanç del període 2011 – 2021: Algunes llums...

Altres iniciatives

Barri Ferroviari Sant Vicenç de Calders. Pabellones Renfe

🌐 Públic group · 454 members

Afegit/da + Convida

Andanzas del automotor 9162 por las líneas cerradas

**Cercle Històric
Miquel Biada
BCN - MATARÓ**

EL TRANVIA 48

El blog de Ricard Fernández Valentí sobre transportes barceloneses, historia local de Barcelona y otras cosas más

Un ràpid balanç del període 2011 – 2021: ...Però moltes ombres

La “preservació” del material històric

VANDALISME

TMB prova d'ocultar les seves joies als grafiters

L'últim vagó vandalitzat va ser atacat de nou dijous després de ser repintat

L'empresa el trasllada a un parador que demana de no revelar per evitar més 'visites'

- El 50% de les locomotores de vapor preservades a Catalunya estan en museus

Un ràpid balanç del període 2011 – 2021: ...Però moltes ombres

La “preservació” del material històric

Un ràpid balanç del període 2011 – 2021: ...Però moltes ombres

La (nul·la) circulació de trens històrics

Un ràpid balanç del període 2011 – 2021: ...Però moltes ombres

La (nul·la) circulació de trens històrics

Un ràpid balanç del període 2011 – 2021: ...Però moltes ombres

La (nul·la) circulació de trens històrics

Un ràpid balanç del període 2011 – 2021: ...Però moltes ombres

El patrimoni arquitectònic

Un ràpid balanç del període 2011 – 2021: ...Però moltes ombres

El patrimoni arquitectònic

Rede Nacional de Museus Ferroviários

O MNF é um museu polinucleado de dimensão nacional. A sua sede localiza-se no Entroncamento, possuindo vários núcleos dispersos pelo país.

Saber mais >

Un ràpid balanç del període 2011 – 2021: ...Però moltes ombres

El principals reptes de futur

- **Material que es retira del servei. Sèries emblemàtiques:**
 - Sèrie 300 i 4000 de Metro TMB
 - Unitats 448, 470 de Renfe
 - Sèrie 112/213 de FGC
 - ...
- **Circulació de trens històrics**
- **Museu del Transport Urbà de Barcelona: el 150è aniversari dels tramvies de Barcelona i 100 anys del metro com a excusa**
- **La divulgació del patrimoni**
 - La digitalització de la documentació
 - La creació de contingut expositiu i discurs museogràfic
- **La protecció legal del patrimoni material: adéu a les “rotondes”**
- **El suport a petites iniciatives necessàries per al desenvolupament local**
- **El patrimoni immaterial? Testimonis d'una generació de ferroviaris que es perd**

**Moltes gràcies
per la vostra atenció**

joan.alberich@urv.cat